

Ghana Håndslag

Ghana Venskabsgrupperne

Nr. 1 - marts 2010

Ghanas ungdom på vej frem

2010-1

Situationen i Ghana i marts 2010

Af Gunnar Brandt

Det er nok typisk for den atmosfære, der hersker i det ghanesiske parlament for tiden, at oppositionen har boykottet møderne indtil en NPP journalist bliver frigivet.

Baggrunden er, at J.J. Rawlings hus er brændt ned, og alle mulige rygter svirrer om, hvordan det er gået til. Journalisten mente at vide, at Rawlings selv havde sat ild til sit hus, og det var for hård kost for nogle NDC sjæle, som fik politiet til at arrestere ham og varetægtsfængsle ham i to uger.

Mills har allerede udtalt sin misbilligelse af arrestationen, så der skal nok blive ro igen, men der bliver sagt mange dyre ord om ytringsfrihed i pressen og i radioen i disse dage.

Zosali-lana Tia Sulemana er stolt over den 2 ha store teaktræsplantage han anlagde for 4 år siden efter et besøg i Danmark, hvor han så rationel skovdrift.

Sekretariatets klumme

Lene Marie Andreassen, projektmedarbejder

'Service delivery' eller 'levering af serviceydelser' er et af de bistandstekniske begreber, der er blevet flittigt brugt i GV i de seneste par år, især i forbindelse med programansøgningen til Danida. Serviceydelser er de elementer i et projekt, der består af støtte til meget konkrete ting, investeringer eller aktiviteter. Det er blevet klart for de fleste, at det er noget, Danida er knap så glad for, med mindre det tjener et mere langsigtet formål. Ellers betragtes det som "gap filling", dvs. at man først og fremmest opfylder et behov her og nu. I stedet lægger Civilsamfundsstrategien, som er rammen omkring NGOernes arbejde, vægt på rettigheder, fortalervirksomhed og kapacitetsopbygning. Så vidt så godt. De principper tilslutter vi os naturligvis i GV, og vores partnere i Ghana er gennem årene blevet gode til at lave strategiske og langsigtede aktiviteter, der tackler de underliggende årsager til fattigdom og ulighed.

Vi oplevede dog i forbindelse med GVs programansøgning, at civilsamfundsstrategien blev stramt fortolket og ikke gav muligheder for f.eks. at tilbyde

unge træning med henblik på at give dem bedre mulighed for beskæftigelse. Det gav anledning til diskussion bl.a. på fællesmødet forud for Ghana seminaret i september 2009, hvor konsulent Ole Stage deltog. GVs erfaring er nemlig, at fortalervirksomhed er mest effektiv, når den tager udgangspunkt i en succesfuld model eller konkrete erfaringer med gennemførelse af projektaktiviteter. Det virker overbevisende på beslutningstagere, at man har gjort sig nogle erfaringer og kan henvise til gode og veldokumenterede resultater. SFL's succes med at få komplementær grunduddannelse på dagsordenen i Ghana er et oplagt eksempel i den forbindelse.

I januar blev GV bedt om at holde et oplæg i forbindelse med en NGO træningsworkshop om vores aktiviteter i Ghana i retning af at udvikle tekniske og faglige færdigheder. GV har lavet en del af den slags aktiviteter gennem tiden, men der er ikke nogen aktuelle eksempler, og det har som nævnt vist sig at være svært at få midler til at lave dem. Et noget tyndt grundlag for et oplæg. Det endte

med, at vi holdt et oplæg om vores erfaringer med at forsøge at få lov til at lave træning for unge, og i den forbindelse pegede vi på nogle dilemmaer. Såsom, hvor skal de succesfulde modeller komme fra i fremtiden? SfLs succes med fortalervirksomhed bygger trods alt på mange års erfaringer med at gennemføre skoleklasser. Spørgsmålet er, om vi i dag ville have fået mulighed for at udvikle SfL modellen; en succesfuld uafhængig mikrofinansinstitution som Simli Pong eller CLIPs arbejde med sanitet og hygiejne?

Forhåbentlig bliver GV og partnere ved med at få gode idéer, der kan blive til aktiviteter i Ghana og på sigt succesfulde modeller. En model for komplementær faglig uddannelse af unge, til f.eks. at blive barfods-håndværkere som Stig Skovbo har skrevet om i tidligere numre af Håndslag (2009 nr. 1, 2 og 4- kan læses på GV-hjemmesiden, red.), kunne være en af de idéer. Der er i hvert fald ingen tvivl om, at manglende uddannelse og beskæftigelse er en af de helt store udfordringer for de unge i Nordghana.

SfL modellen replikeres

Fra SfLs årsberetning 2009

I Kasena Nankana West distriktet i Upper East regionen er der nu startet en organisation, som organiserer undervisning for børn, der ikke er kommet i skole, efter den model, som SfL anvender. Der blev sluttet kontrakt i august 2009. Teksterne er blevet oversat til lokalsproget og undervisere af de frivillige lærere har fået kurser, så de kunne undervise dem i september, og klasserne kunne starte i oktober. Første fase varer tre år.

SfL har fået et beløb, så sådanne replikationer kan få økonomisk støtte til at starte. Fortsættelsen er altid et problem, men organisationen kalder sig CLASS ONE »Convenient Learning And Strategic Solution On National Education« (Praktisk læring og strategisk løsning på det nationale undervisnings(problem)). Det er nok ment som et hip om, at regeringen burde sørge for en løsning.

I dette nummer

Side 2

Ghana i marts 2010
Sekretariatets klumme

Side 3

SfL modellen replikeres

Side 4

Empowerment for Life

Side 5

Oplysningsudvalget
Venskabsudvalget

Side 6

Programmet er landet

Side 7

Fra PA til PDA

Side 8

Min barndoms drøm
Vejen frem

Side 10

Sport As a Tool

Side 11

Lærerudveksling 2009 Tungteya

Side 12

Min møster er SfL lærer

Side 14

Flere unge rejser til Ghana

Side 15

Forkortelser

Empowerment for Life

Erik Fyhn, GV næstformand

Fra 1. januar 2010 overgik Ghana Venskabsgrupperne fra at være en enkeltansøgningsorganisation til at være en program-organisation. Det betyder, at den proces, vi har arbejdet med i 2 år, nu har resulteret i, at Danida godkendte os som programorganisation og samtidig bevilgede godt 23 mill. kr. til at drive programmet i 2010 og 2011.

I stedet for at have en række enkeltprojekter har vi nu et program **Empowerment for Life** med 3 komponenter i Ghana. Komponent I handler om komplementær basis uddannelse og ungdomsbeskæftigelse, komponent II handler om at styrke civilsamfundet og komponent III har temaet landsbyadministreret forbedring af levevilkår og fødevareresikkerhed. Det er i disse tre komponenter, de gamle projekter nu skal indpasses. Hertil kommer at det nye pilotprojekt Food for Life er integreret i programmet under komponent III. Vi samarbejder med to partnerorganisationer for at føre programmet ud i livet. GDCA, som er den største partner, og så YPC som nu er etableret som selvstændig NGO, efter at samarbejdet med YARO er ophørt.

Der har været et seminar i Ghana i starten af februar med management og bestyrelsesformænd for at sætte det hele i gang, og der kommer endnu et kick-off seminar midt i marts for en større gruppe af medarbejdere. GV har ansat Inger Millard som programrådgiver i de to første år. Inger tiltrådte 1. februar og bor nu i CLIP-huset i Tamale.

Hvad betyder programaftalen for GVs medlemmer, både dem, der sidder i udvalg og alle andre?

Det er klart, at den struktur, vi hidtil har haft med et udvalg for hvert projekt i Ghana, ikke kan fortsætte uden ændringer. På fællesmødet i januar blev der taget hul på debatten om organisationsstrukturen, og der afholdes et endags-seminar den 6. marts 2010 i Odense (10-18), hvor alle er velkomne. Her skal processen med at omdanne strukturen fortsættes, så den passer til programstrukturen. Vi har fået nye tværgående udvalg og funktioner både i Ghana og i Danmark. Det nye oplysningsudvalg, som bestyrer alle oplysningsmidler, er allerede i fuld gang, og det ser ud til at sekretariatet får en mere koordinerende funktion i fremtiden med at planlægge og godkende rejseaktiviteten, så vi får maksimalt udbytte af rejserne både i Ghana og i Danmark.

FU ser den nye programaftale som en fremtidssikring af Ghana Venskabsgruppernes arbejde i det nordlige Ghana. Vi kunne ikke blive ved med at ansøge om nye faser til eksisterende projekter. Med programmet er fokus ændret, så det i højere grad er kapacitetsopbygning og fortalervirksomhed, der er vigtigst. Det betyder mindre omfang af serviceproduktion, som ellers har været et meget væsentligt element i de forløbne mange år.

Som bekendt blev GV, GDCA og YARO kapacitetsvurderet i forbindelse med ansøgningen og det er med stolthed, vi kan meddele, at foreningen blev godkendt uden forbehold. Hele processen har betydet, at vi i GV nøje har overvejet, hvad der er vigtigt for os som forening. Det er blevet nedfældet i den nye strategiplan, som danner basis for hele omstillingsprocessen fra projekt- til programorganisation.

Det er stadig fællesmødet og generalforsamlingen, som er foreningens øverste myndighed. Og der vil være mange spændende udvalg, hvor man som aktiv kan få stor indflydelse på, hvorledes programmet drives og udvikles i Ghana - det er en fornyet og meget spændende opgave Ghana Venskabsgrupperne nu står med.

(Læs mere på: www.ghanavenskabsgrupperne.dk under: »Program i Ghana«, red.)

**Vedr. artiklen på side 10
»Sport As a Tool For Development«:**

Ved redaktionens slutning er der kommet meddelelse om, at ansøgningen er godkendt af Projekt-rådgivningen.

Læs nærmere i næste nummer af »Håndslag«.

Oplysningsudvalget

Michael Sørensen, Oplysningsudvalget og School for Life

Hvad med hjemmesiden?

GVs nye oplysningsudvalg blev etableret med tre personer ved generalforsamlingen i juni. I fremtiden får udvalget det overordnede ansvar for oplysningsarbejdet. Formålet i den nye programaftale er at fokusere og udvikle mere på oplysningsindsatsen samt at koordinere aktiviteterne.

Det stod hurtigt klart for udvalget, at der lå klare forventninger om, at foreningens hjemmeside skal opdateres, så den bliver tidssvarende, spændende at kigge på og stemmer overens med den ny programaftales indhold.

Derfor er der taget initiativ til en arbejdsworkshop, hvor der bliver inviteret nøglepersoner fra udvalgene. Her vil forskellige problematikker om hjemmesidens udseende og indhold blive diskuteret og beslutninger taget. Derudover arbejdes der med at opdatere siderne. Det er væsentligt, at foreningen finder personer med ejerskab til hjemmesiden, så det bliver en dynamisk og spændende hjemmeside at besøge. Det er ikke nogen let opgave og det kræver tid og interesse.

Hele problematikken omkring opdateringen af den engelske del må vente til senere. Imidlertid har School for Life taget initiativ til deres egen workshop, hvor resultatet er en ny hjemmeside om School for Life. Man må sige, at det er et ret godt initiativ, som vi gerne vil støtte.

Udvalget har en række ideer til fremtidens oplys-

ningsaktiviteter, men har fra første færd kastet sig over udfordringen omkring hjemmesidens udseende.

De væsentligste ideer, som skal nævnes her, er etablering af et digitalt nyhedsbrev, som kommer til at supplere nyhederne i foreningens tidsskrift Ghana Håndslag. Nyhedsbrevet kommer ud til alle interesserede GV medlemmer mindst fire gange om året og vil i starten blive redigeret af Poul Kattler. Der er endnu ikke taget stilling til, hvornår første brev kommer.

Digitalisering af foreningens forskellige pjecer, bøger og film kommer alle til gode, når de kan ses på hjemmesiden. Bøgerne fra julekalenderen i 1994 'Rumpedans og Kalabasser' af Charlotte Blay bliver ikke udgivet i bogform mere og rettighederne har GV fået. De bliver også lagt ind på hjemmesiden.

Oplysningsaktiviteter er ikke kun hjemmeside, film og foldere. School for Lifes lærerudveksling og praktikordninger fra de enkelte programmer er også vigtige formidlere af oplysning om Ghanas kultur og vil fortsætte i fremtiden.

Udvalget har talt om muligheden for at udgive en bog om Nordghana og GVs aktiviteter i området. Det er en spændende udfordring, som I vil komme til at høre mere om, når udvalget får mere styr på ideen.

Venskabsudvalget, VU.

Henning Jepsen, medlem af venskabsudvalget

Ved seneste møde i Venskabsudvalget afholdt d. 29. okt. 2009 blev Ghanaseminaret evalueret. Udvalget har noteret sig mange positive tilbagemeldinger fra deltagere vedrørende emnet »Iværksætter« og de fire indlæg, som strakte sig fra ren business over afprøvede initiativer til belysning af muligheder og udfordringer i forbindelse med iværksætter/entrepreneurship i Ghana.

Det praktiske omkring seminaret afvikledes også på bedste vis, og der var dejlige frikvarterindslag, hvor musklerne blev rørt, også sangermusklen.

Dorte Frisk skal have ros for sin køkkentjans, og opvaskerne fortjener også at vide, at vi værdsætter deres gode indsats. I øvrigt tak til alle, som hjalp, og tak til alle, som deltog.

Vi talte om, at vi alle skal tage bedre hånd om folk, som deltager for første gang. De kan føle sig lidt ensomme blandt alle os »gamle«.

Vi har besluttet, at private salgsboder ikke kan accepteres. Salgsboder skal for fremtiden godkendes af VU.

Ghanaseminaret 2010 afholdes d. 25. - 26. september på »Ømborgen«.

VU har til FU foreslået tre forskellige emner til seminar. FU har af de tre forslag foretrukket klima som emne med vægten lagt på tilpasning til klimaforandringer i Nordghana. VU iværksætter planlægningen straks. Danmarksseminaret, som blev afholdt i Ghana 2009 havde et tilsvarende emne.

VU foreslår, at der ved fællesmøderne også bliver plads til indslag, der har det formål at gøre møderne mere »spiselige« for nye medlemmer. Det kunne

eksempelvis være nyt fra et udvalg eller en kort film.

Det er nu slået fast, at VU's arbejdsopgaver er at arrangere seminar, at udføre praktisk arbejde ved fællesmøder samt evt. andre møder på anfordring.

VU består for tiden af Hanne-Birte Hjort, Jette Larsen, Inge-Lis Holst, Hanne Frandsen, Henny Mazanti, Henning Jepsen og Lene Marie er vores kontakt på sekretariatet.

Programmet er landet

Thomas Ravn Pedersen, medfacilitator

12 fuldvoksne ghanesere kravler rundt på gulvet med streger og kasser. Tegner på papir, klipper ud, diskuterer og producerer et menneskestort organisationsdiagram over det nye udviklingsprogram. Stedet er Afia Hotel i Accra - og anledningen er en strategisk start workshop hvor formænd og chefer for alle delprogrammerne er samlet.

Under kyn- dig facilitate- ring af GV's Lisbet Fich bliver dia- gram øvel- sen pludselig en øjen- åbner i hvor langt der

kan være for en uuddannet kvinde, der ønsker hjælp af programmet til sin landsby. Øvelsen med fysisk at stille sig midt i diagrammet og derved ret bogstaveligt fornemme afstande og barrierer virker. Øvelsen får alle deltagere til at kredse om et »one-stop-koncept« Herved menes, at ligesom vi som borgere i Danmark kun har ét sted på rådhuset - i borgerservice - at henvende os, således bør de ghanesere vi hjælper også kun have et sted at henvende sig. Denne tankegang vil kræve helt nye samarbejdsformer på tværs af gamle enkelt projekter som School for Life, CLIP eller CBO-projektet.

Samtidig virker denne samarbejdsøvelse også som startskud for en endnu mere omfattende visionsproces, hvor målet er ét fælles matrix program, hvor de gamle projekter forvandles til faglige centre, eller 'brands', der benytter ét fælles orga-

nisatorisk distrikts system. Med andre ord opstod visionen, at Empowerment for Life Programme langsomt vil udvikle et fælles distrikts bindingsværk, som kanalisere hjælpen og initiativerne ud til borgerne - hvad enten det drejer sig om vand, sanitet, fødevarer sikkerhed, unge eller uddannelse.

Særligt ungdomsbeskæftigelse, køn/ligestilling og fødevarer sikkerhed er tre af de områder, som deltagerne ønsker at programmet skal fokusere endnu mere på i fremtiden. Der er samtidig en gejst og en stolthed over alle de imponerende resultater, som enkelt programmerne har gennemført indtil nu. Og alle disse fortidens sejre ønsker lederne af Empowerment-programmet at bære med over i det fremtidige arbejde.

Den strategiske workshop bliver fulgt op af en lidt bredere start-workshop for alle ledende medarbejdere og bestyrelsesmedlemmer i programmet. Det foregår fra den 9.-12. marts på den gamle højskole, Simli Centre, i Dalun, tæt ved Hvide Volta nordvest for Tamale. Også den vil blive faciliteret af Lisbet Fich.

Fra PA til PDA

Inger Millard, Tamale, Programme Development Adviser

Et enkelt bogstav kan gøre en kæmpeforskel. I skrivende stund var jeg for 2 uger siden Personlig Assistent i Danmarks største industrivirksomhed, nu sidder jeg i Tamale og er Programme Development Adviser for programsamarbejdet mellem Ghana Venskabsgrupperne, GDCA og Youth Empowerment for Life. Udover den meget håndgribelige temperaturforskel på ca. 40 gr. C er det på alle måder en radikal ændring af tilværelsen - og dog så alligevel lidt som at komme tilbage til familien. Jeg var ansat i Ghana Venskabsgrupperne fra 1996 til 2008 med base på kontoret i Århus og har derefter deltaget i GV aktiviteter som frivillig. Det har i årenes løb medført en del besøg i projektområdet og kontakt med GDCA og de involverede projekter, så kendte græsgange - ny rolle.

Perspektivet bliver et ganske andet, når man flytter ind og får kontor i Tamale. Udover alt det praktiske ved at have et hverdagsliv på savannen, som jeg er i gang med at finde ud af, så er min rolle nu at rådgive de tre partnere med det formål at opnå et vellykket samarbejde om implementering og udvikling af programmet Empowerment for Life, hvis formål er at bidrage til det overordnede udviklingsmål 'At styrke fattige, sårbare og marginaliserede målgrupper i Nordghana til at opnå kapacitet og evne til at forbedre deres livskvalitet gennem uddannelse, beskæftigelse, lokal mobilisering og organisering samt forbedret adgang til og håndtering af fødevarer og vand'.

At bevæge sig fra projekt- til programorganisation er en stor udfordring for alle involverede. Partnerne har valgt den fornuftige strategi i store træk at holde sig til kendte faglige arbejdsområder - uddannelse, vand og sanitet, samt lokal organisering koblet med et spirende nyt tiltag inden for klimatilpasning. Ambitionen med at samle indsatsen i et program i stedet for de tidligere enkeltprojekter og dermed udvikle et tættere samarbejde og en mere sammenhængende indsats er at kunne opnå en bedre effekt for befolkningen i Nordghana - med andre ord: 1 + 1 skal give mere end 2.

Min rolle er at understøtte udvikling af synergi mellem de enkelte programkomponenter og subkomponenter, samt samarbejde med eksterne samarbejdspartnere og at vurdere behov for samt bidrage til udvikling af organisationerne og partnerskabet. Samtidig skal der fra dag ét vurderes på og tænkes

i udvikling af programstrategier, da den første fase af programmet kun løber over 2 år. Derudover omfatter arbejdsbeskrivelsen gennemgang af monitorerings- og evalueringsredskaber, støtte til formidling af erfaringer og resultater som led i fortalervirksomheds- og netværksaktiviteter, samt sikring af at programmet lever op til Danidas tværgående hensyn.

Det er rigtig spændende opgaver, som jeg glæder mig til at samarbejde med partnerne om. Udviklingen fra projekt til program forekommer helt rigtig med udgangspunkt i det langvarige samarbejde mellem GV og GDCA i et område, hvor der desværre stadig er et stykke vej, før målet er nået. Samtidig føles det da også som en ganske stor mundfuld, men der er rigtig mange gode erfaringer at bygge på koblet med masser af gejst og entusiasme. Den første weekend i februar blev der gennemført en strategisk workshop for den politiske og den daglige ledelse, som bekræftede dette. Her blev en masse bolde kastet i vejret, som der nu skal arbejdes med at beskrive nærmere for at skabe grundlag for beslutning om, i hvilke retninger visionerne for det fremtidige samarbejde skal pege hen.

Jeg er blevet rigtig godt modtaget og er ved at tage hul på opgaverne, small - small eller biela - biela som man siger på disse kanter. I næste nummer af Håndslag håber jeg derfor at kunne sige noget mere konkret om, hvordan vi arbejder med tingene.

Foto: Gunnar Brandt

Min barndoms drøm

Jessie Hansen, intern medarbejder

Foto: Jessie Hansen

Varme er det bedste ord for mit møde med Ghana den 2. januar. Efterlod et snevejr og den koldeste vinter Danmark i mange år, og jeg har haft varmen på alle måder lige siden. Jeg har mødt de varmeste smil, hjælpsomhed og et smukt land med solens aftryk i alt.

Mit navn er Jessie, og jeg er intern i Tamale på ungdomskomponenten de næste måneder af mit liv. Hjemme i Danmark er jeg af uddannelse pædagog og arbejder med unge i København. Men jeg er først og fremmest menneske og elsker at opleve og glæde mig med andre. Jeg har rejst meget i verden med mig selv og oplevet mange fantastiske ting, men denne gang skulle min rejse være anderledes. Min barndoms drøm om Afrika måtte opfyldes, og jeg havde lyst til at give noget tilbage til livet, derfor valgte jeg en anden rejseform. Arbejde, læring og at være i et fællesskab frem for min vante oplevelses-rejse med en rygsæk, der hurtigt rykker videre, er grunden til mit ophold i Tamale.

Jeg har været så heldig at deltage i en ny epoke i GV med ny programaftale, og her i Tamale spirer der også mange nye tanker, ideer samt forandringer, og fremtiden rykker i alle. Begejstring ved at være så heldig at få lov til at møde ungdommen her i Nord er det bedste ord. jeg har. Det har været så skønt at arbejde sammen med alle på vores partnerskabsaktivitet og en kæmpe inspiration at se så meget tro, håb og styrke blandt disse unge mennesker. Afrika som kontinent står overfor mange udfordringer nu samt i fremtiden, og det kan også mærkes her i det nordlige Ghana. Der er udvikling i gang på mange niveauer, men tiden er sin egen, og det er de små ting, der tæller dag for dag. Men den nordlige region kan være stolt og kan prise sig lykkelig over det fundament af styrke og vilje, der eksisterer her blandt de unge, som har tilknytning til ungdomsprogrammet.

Jeg vil glæde mig til den næste tid i mit liv her og siger tak til alle i GV og alle de unge her i Nord for en chance, som den her.

Mange varme tanker til vinterkolde Danmark.

Jessie

Vejen frem

Henning Jepsen, medlem af Venskabsudvalget

Er vejen fra ord til handling lige så ufremkommelig som vejen til Dalun?

Ghanaseminaret 2009 var både oplysende og inspirerende, og alle, der deltog, gik vist derfra med en fornemmelse af, at arrangementet var vellykket. Fire oplægsholdere gav os en del at tænke på - hvor var det godt! Men er det, der blev tilbage, kun ord og tanker? Kan man håbe på, at det hele er gemt, men ikke glemt?

Jeg håber inderligt på, at emnet »Iværksætter« har inspireret GV til at hjælpe de unge mennesker i Nordghana med at skabe arbejdspladser. Det var et meget aktuelt emne at tage op; for blandt alle de udækkede behov, der findes i »vort område«, er behovet for arbejdspladser efter min mening det største på nuværende tidspunkt. Vi ved det godt;

men hvordan kommer vi fra ord til handling?

GV og mange andre NGOer kan være stolte af at have hjulpet med vandprojekter, skolegang, oplysning om sundhed og hygiejne, miljø og meget mere; men det er begrænset hvor mange arbejdspladser, der er kommet ud af det.

Hvor vil jeg ønske, at GVs arbejde - især inden for »Empowerment for Life« - i fremtiden vil gøre alt for at hjælpe de unge i gang med at skabe arbejdspladser ud fra de muligheder, der foreligger lokalt.

Det er dybt frustrerende for de unge, der har gennemført det, der skulle være vejen til lykken, at opdage, at skolegangen ikke åbner døre for ret mange.

De unge i Dalun har også denne frustration; men de

er trods alt kommet så langt, at de viser vilje til selv at gøre en indsats for at forbedre deres levevilkår. De har set fordelene ved at stå sammen og i fællesskab gøre noget.

Livet i Dalun Youth Association er meget frugtbart.

Der foregår mange positive ting i ungdomshuset, som udvikler de unge, og som giver dem mod til at gå i gang med projekter, de før kun har drømt om. Vi behøver ikke komme med gode ideer, for dem har de selv mange af. Det gælder også med hensyn til iværksætteri. Dalun Youth Association har en foreløbig liste, som ser sådan ud: Dyreopdræt, afgrødeopbevaring, tørtidslandbrug, småhandel, væveri, skrædderi, fremstilling af tryksager, drikkevandsfremstilling, etablering af bageri, fiskeopdræt, internetcafe.

Foto: Abu Abubakari

Det ser måske ikke så epokegørende ud med danske øjne. Jeg vil dog sige, at det er fantastisk, at en flok unge mennesker viser initiativ til på en god måde at forsøge at redde sig ud af deres trængte situation.

Med Dry Season Farming er de kommet ud over idéfasen og etableringsfasen og er nu i vækstfasen. Der er nu gang i to pumper, og 40 unge er involveret. Der kommer også et overskud ud af arbejdet, dels til hjælp til drift af ungdomshuset, dels til de unges egne lommer. Det er ikke nogen guldgrube, men det er en tilfredsstillende for de unge at se resultater af deres eget initiativ. Endnu bedre er det, at de imponerer de ældre, og de har opnået de ældres respekt for deres arbejde.

DYA har nu også en ide om at anskaffe sig en traktor med plov, harve og vogn. Regeringen har givet mulighed for, at man kan ansøge om at få en traktor på rentefri afbetalingsvilkår. De unge har sendt en ansøgning, og de leder med lys og lygte for at finde pengene til udbetalingen, 5.000 GHC. De mener at kunne tjene til de senere rentefrie afdrag ved at udføre arbejde for andre til en mere rimelig pris end den, nuværende udbydere tager.

Jeg håber, det lykkes for dem. Jeg synes, det er så prisværdigt, at de unge fra blot at sidde at tale om deres drømme nu gør noget for at realisere drømmene. De har gjort ord til handling!

Et af de oplysende projekter, som DYA har gennem-

ført i 2009 er en HIV/AIDS kampagne, som strakte sig over 5 måneder.

De økonomiske midler skaffede Venø Efterskoles 10. klasse i 2008. De fik samlet 12.000 kr., som de øremærkede til oplysning om HIV/AIDS.

DYA involverede 7 andre landsbyer i kampagnen. Der blev afholdt workshops for ungdomsgrupper og voksengrupper med følgende emner: årsager, fysiske, psykiske, sociale og økonomiske følger, prævention og stigmatisering af ofre.

Kampagnen sluttede af med deltagelse i »Verdens Aids Dagen« d. 1. december. Stor tak til Venø Efterskole og klap på skulderen til DYA for gennemførelsen.

Der har også været afholdt workshops om malaria, beskyttelse af børn og kvinders rettigheder og muligheder.

Naturligvis har der været afholdt mange fodboldarrangementer - Ghana er jo godt med, så det øger interessen.

DYA har også i 2009 plantet træer - blandt dem en gave på 500 stk., som var Rotary-folkenes gave til høvdingen ved besøget i 2008.

Det skal også lige nævnes, at DYA er gået ind i et samarbejde med DGI omkring ideer om sportsaktiviteter, lederuddannelse og foreningsarbejde. Dette fortæller der mere om i artiklen på side 10.

Jeg synes virkelig, der i Dalun er fundet en vej, der fører fra ord til handling. Den er vanskeligt fremkommelig som Dalunvejen, men ganske langsomt kommer man fremad! Vi må alle sammen hjælpe med at skubbe på!

Sport As a Tool for Development

Bjarne Petersen, DGI Midtjylland, medlem af Ghana Venskabsgrupperne

Der lød et jubelskrig ud i den mørke afrikanske tropenat. På 6. straffespark i omkampen om VM for U-20 landshold skyder Ghana sig til sejren over selveste Brasilien. For første gang nogensinde lykkes det for et afrikansk hold at vinde et VM i fodbold. Jeg oplever det i Ungdomshuset i Dalun, og i løbet af få øjeblikke er Dalun Road et sydende jublende menneskehav. Ligesom i resten af Ghana festes der igennem, se, verden, vi kan, Ghana kan, Afrika kan. Dagen efter skal jeg holde tale ved Dalun Youth Association og lykønsker under stor jubel Ghana med sejren, og minder dem om, at Danmark nogle få dage før havde kvalificeret sig til VM i Sydafrika, hvor Ghana også er med. Vi er enige om, at det kunne være sjovt at møde hinanden i finalen. Nogle måneder senere bliver Ghana nr. 2 ved det afrikanske mesterskab.

Foto: Bjarne Petersen

Jo, sporten - og især fodbold - er en kæmpe samlingskraft i Ghana. Dette er også baggrunden for mit besøg i Dalun. Nogle måneder tidligere havde jeg ved et tilfælde mødt Shani Mahama, og da han hørte, at jeg arbejdede i DGI (Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger), så han mulighederne i et samarbejde mellem DYA og DGI omkring brugen af sport som samlingskraft. Da endnu et par fyre fra DYA (Dalun Youth Association) deltog på Silkeborg Højskoles Ghana hold i foråret og sommeren 2009, udviklede samarbejdet sig yderligere, og efterhånden

Foto: Henning Jepsen

er alle hold i Dalun blevet ekviperet i fodboldtrøjer doneret af idrætsforeninger i det midtjyske område i en grad, at de er begyndt at give væk til nabo-klubberne.

Det er derfor, jeg er i Dalun denne minderige aften, hvor Ghana bliver verdensmestre i ungdomsfodbold. Sammen med Michael Sørensen (School for Life) fra Internationalt Udvalg i DGI Midtjylland besøger vi DYA for at diskutere med dem, hvordan vi kan lave et program, der bruger sporten som samlingskraft.

I løbet af ugen er vi på »cycle-race« på Dalun Road (min cykel havde ingen bremseser), på kanofart i faretruende lave kanoer på Nawuni floden, der er cultural dance og sportsdag på Daluns faldefærdige stadion, hvor høns og geder springer for livet, når de dygtige fodboldspillere forsøger at dribble i det knælange græs. Ikke mindst sportsdagen viste, at sport er et fantastisk middel til at samle ungdommen. Flere hundrede børn og unge forsamlet til smil, flirt og sjove konkurrencer viser, at Shani så rigtigt, den dag vi mødtes ved Almind sø, at sporten har et stort potentiale.

Foto: Bjarne Petersen

Her i februar starter så 17 deltagere på en International Idrætslederuddannelse i DGI Midtjylland. Som afslutning på deres forløb skal de i sommeren 2010 deltage i et uddannelsesseminar i Dalun, der handler om, hvordan sporten kan bruges i udvikling af samfundet. Foruden at dyrke sport og planlægge idrætsforløb skal de sammen med unge fra DYA og landsbysamfund i området diskutere en række emner, der skal åbne deres øjne for sportens rolle og muligheder. Seminaret er i Ghana indledningen til et projekt »Sport As a Tool For Development«, som i øjeblikket bliver behandlet i Projektrådgivningen. Et positivt udfald på denne ansøgning vil betyde, at der i 2010 og 2012 vil blive givet midler til at en række ungdomsforeninger i det nordlige Ghana, som vil blive kapacitetsopbygget med idræt som omdrejningspunkt.

Lærerudveksling 2009 - Tungteya

Lisbeth Stadel Petersen

I år var det Nanumba District og Tolun District der fik besøg af 4 lærere. To lærere i Bimbilla og to i Tamale.

Tungteya - medlem af familien

I Bimbilla besøgte jeg min vært og hans kone og deres 5-årige adoptiv-søn. Jeg fik stillet ét ud af 3 rum til min rådighed og blev ellers vartet op med vand, rigelige mængder af mad og skulle ikke røre en finger.

Jeg fik hilst på rigtig mange familiemedlemmer, da der ofte kom gæster på korte visiter. Min vært tog mig med til audiens hos kongen i byen og efter præsentationen fik jeg et nyt navn - "Tungteya" hvilket betyder "medlem af familien". Min vært er bror til kongen, deraf mit afrikanske navn.

Man mærker hurtigt, hvordan familiebåndene er stærke i Ghana. Ofte blev jeg præsenteret for en bror eller søster - og pludselig en dag var moderen død.

Jeg ser overrasket over på min vært og siger, at jeg da mente, at jeg lige havde mødt hende dagen før.

Nej, hun havde været død i 14 dage. Jamen...?

Efter nærmere forklaring viste det sig at "moderen" var onklens kone (!) og at onklen var min værts fars stedfortræder, da han allerede var død.

Far'en var konge i byen, boede i paladset, var gift 32 gange og var far til 119 børn. Ikke så sært at vi mødte mange søskende. Én af mine egne elever i 6.

klasse spurgte, efter at have hørt historien på vel-formuleret engelsk, om man brugte vielsesringe i Ghana.... ?

Jeg mødte megen høflighed i omgangen med familien og blev mødt med mange smil og mange grin, især når jeg kastede mig ud i alle høflighedsfraserne.

En oplevelse omkring sproget var da jeg kommenterede en klasse med "huwa", da de skulle lære stavelsen "hu" - da blev der grinet og klappet.

Der blev passet på mig og jeg følte mig snart som et medlem af husstanden.

I Bimbilla besøgte vi også samarbejdspartnere indenfor kommunen og skolevæsenet foruden et besøg på byens hospital. Hospitalet var underbemandet mht plejepersonale, lægen var ikke i byen og jeg fik fortalt at i løbet af dagen ville sengene på børneafdelingen være fyldt op - ikke med ét barn men med 3 børn i hver seng. De fleste var indlagt pga. malaria.

Efter opholdet i Bimbilla vendte vi tilbage ad hullede veje til Tamale, hvorefter vi rejste rundt i Ghana som turister.

Vi var enige om at besøget i Ghana fik en stærk ekstra dimension af, at vi kom ind bag murene i et privat hjem, men også at det var spændende at se, hvad Ghana ellers kunne bidrage med af natur og kultur.

Tungteya

Bliv udvekslingslærer i Ghana med School for Life

Er du uddannet lærer og drømmer du om: - -

- At bo i det nordlige Ghana
- At se nærmere på skole- og undervisning i Ghana
- At komme tæt på befolkningen
- At køre ud over savannen bag på en motorcykel

Kan du:

- Involvere dig selv personligt?
- Have en ghanesisk lærer med på arbejdet i 3 uger?
- Være vært for en ghaneser i 3 uger?
- Navigere i uforudsigelige situationer?
- Betale rejsen selv?

Ja, så er du måske én af dette års

4 udvekslingslærere. Ansøgningsfrist den 15/4-10

School for Life er en del af Ghana Venskabsgrupperne i Danmark og du finder flere oplysninger om Organisationen samt ansøgningsskema på:
[www.ghanavenskabsgrupperne .dk](http://www.ghanavenskabsgrupperne.dk)

Min moster er School for Life lærer

Inge-Lis Holst

Hej!

Jeg hedder Jamal. Jeg er 6 år.

Jeg bor i en landsby i Nordghana sammen med min mor. Min far bor et andet sted i landsbyen sammen med sin kone og vist nok tre andre børn. De fleste dage kommer min far og besøger mig før jeg skal i seng om aftenen.

Det er nu ikke så tit, jeg sover hos min mor, for jeg vil meget hellere være i min mosters hus. Der bor rigtig mange, - tit flere end ti. Så kommer både min mor og far og siger godnat til mig derovre.

Når min moster går i skole, så går jeg med. Hun arbejder i den almindelige skole om formiddagen og i School for Life klassen om eftermiddagen. Sådan

har det været i flere år. I begyndelsen da jeg var med hende i skole, var jeg så lille, at jeg blev båret i et tørklæde på hendes ryg. Så selv om jeg kun er seks år, har jeg allerede været i skolen i fem år.

Sidste år begyndte jeg i børnehaveklassen om formiddagen. Man skal gå i børnehaveklasse i to år. Bagefter kan man begynde i 1. klasse.

I begyndelsen syntes jeg det var rigtig skægt. Vi lærte om tal og bogstaver, og vi sang og legede en hel masse.

Nu går jeg i 2. børnehaveklasse, og nu synes jeg ikke det er skægt mere.

Alt det vi laver, har jeg jo lavet før, og jeg kan også allerede læse og regne, det har jeg nemlig lært,

når jeg har været med min moster i School for Life klassen. Længe har jeg tænkt over, hvad jeg kunne gøre, og endelig fik jeg en idé.

I sidste uge gik jeg så op til skoleinspektøren og sagde til ham, at jeg var alt for klog til at gå i børnehaveklasse.

Nu vil jeg altså gå i 1. klasse!

Så let gik det nu ikke. Skoleinspektøren sagde nemlig til mig, at når man skal gå i 1. klasse, så skal man både have blyanter, kladdehæfter og skoleuniform, - øv!

Men allerede nu har jeg skaffet mig blyanter og kladdehæfter, det har jeg fået af min moster og min mor. Jeg har også fået et stykke jord, hvor jeg har plantet tolv yams, og når jeg får solgt min høst fra dem, har jeg måske penge nok til en skoleuniform.

Jeg glæder mig rigtig meget til jeg kan komme i 1. klasse og vise dem alle sammen, at jeg både kan læse og regne.

Hilsen Jamal

Jamals moster hedder Cecilie Npong og var i Danmark i 2005 med Ghana Venskabsgruppernes lærerudvekslingsprogram.

Flere unge rejser til Ghana

Mads Frandsen

Mads Frandsen har hele sit liv hørt om Nord Ghana og ved en masse om hvad der foregår i GVs projekter. Han har også besøgt området flere gange med sin far, men nu har han besluttet sig for virkelig selv at opleve landet og befolkningen. Sammen med sin ven, som også hedder Mads opholder de sig nogle måneder i Dalun og er, som I kan læse i face book ved at falde til.

Onsdag, 20/01/10

Vi ankom til Accras lufthavn efter en god syv timers flyvetur fra London. Ghana International Airlines overraskede over al forventning: Masser af benplads, hjælpsomt personale, alt på flyet gratis, ingen problemer med at servere vegetarisk aftensmad, snacks og morgenmad.

Bussen til Tamale gik kl. 8.00, men den ankom dog ikke før kvart i ni og kørte først l...idt over en halv time derefter, så der var ikke nogen grund til stress. Busturen skulle efter sigende tage 12 timer, hvilket kan være lang tid, når det meste vej ikke er belagt og virkelig virkelig hullet. De 12 timer bliver heller ikke kortere af, at bussen bryder sammen på vejen (in the middle of nowhere), og man skal vente tre en halv time på en erstatningsbus fra Kumasi. Summen af alt det gjorde, at vi først var i Tamale kl. 2 om natten uden logi, men heldigvis (og især tilfældigvis) havde vi mødt to GVere i bussen, som hjalp os med at finde et guesthouse.

Næste dag brød vores bus til Dalun selvfølgelig også sammen (og når jeg siger bus, skal det forstås i en meget bred forstand: det er egentlig en tro-tro, der kan være alt mellem en personbil og en coach bus - som regel en minibus eller ladvogn - hvis ejer har valgt at få sig en indtægt ved at køre rundt med folk mod betaling).

Mandag skulle vi have været til møde med bestyrelsen fra det lokale youth house, men fordi der var Zambia-Nigeria ACN-kvartfinale om aftenen, kunne det ikke lade sig gøre. Kampen afgjorde nemlig, hvem Ghana skulle møde i semifinalen. Mødet blev så fremsat en dag i stedet, mens vi også skulle til møde med lærerstaben på to forskellige skoler for at høre om muligheden for at hjælpe til med undervisningen der. Så masser af møder og en masse spændende muligheder, selvom alting går lidt langsommere, end man får lovet af de lokale.

Vi endte med at dele skolerne op mellem os, så jeg får Junior Secondary School (omtrent tilsvarende mellemtrinnet i den danske folkeskole), og Mads får Primary School (omtrent tilsvarende børnehave +

indskoling i den danske folkeskole). Så skal der ikke foregå planlægning mellem de to skoler. Og vi er begyndt nu, og det er fedt ...

Lørdag, 30/01/10

Var jo Mads' fødselsdag, så efter en festlig omgang havregrød med Papaya, tog vi ind mod Tamale. Senere på aftenen tog vi til, hvad der viste sig at være en koncert tæt ved Picorna Hotel. Den ghanesiske live-musiktradition viste sig at være noget anderledes end den danske. Alle kunstnere synger gennemgående til playback versioner af deres numre. Dette er fuldt ud accepteret og folkene omkring os var meget jublende.... Dette scenarie gentog sig en del gange indtil hovednavnet King D gik på. Denne gang kunne publikum gå op og kaste rosenblade på ham mens han sang og dermed fik de lov til at få taget et billede med ham oppe på scenen mens han fortsatte sin optræden. surrealistisk oplevelse, men utroligt underholdende.

I Søndags så vi finalen i African Cup of Nations. Vi har fulgt ivrigt med, siden vi kom hened, og havde virkelig glædet os til finalen mellem Ghana og Egypten, så vi var blevet i Tamale for at opleve hele byen blive forvandlet til en fest i det tilfælde, at Ghana skulle vinde. Det gjorde de bare ...ikke. Så de er ret sure på Egypten nu og skadefro over, at de ikke kom med til VM.

Hvis der er noget alle ghanesere går op i, er det ellers fodbold. Og når Ghana ikke spiller, finder de sig et yndlingshold blandt de spillende, og så giver de ellers bare gas med tilråb og tilsvininger til dem, de ser kampen med, som holder med det modsatte hold.

Torsdag, 04/02/10

Det er mærkeligt at skulle lære noget fra sig, som ligger en så naturligt, at man ikke kan forberede sig på nogle af de ting, der er nødvendige at forklare. Den almene ghanesers computerevner er ikke ligefrem til at råbe hurra for, så vi har sat os for at lære deres youth house members noget om... computere. De har to computere i deres youth house, så det er jo et meget godt udgangspunkt (godt nok på en uimponerende 256 MB RAM). Det er alt lige fra Office-pakken til the very basics, de gerne vil lære. Dvs. the very basics er ting som, hvordan man tænder computeren, hvordan musen fungerer, osv. Det var en virkelig fed oplevelse at komme i gang med, og jeg glæder mig til at fortsætte med det. Kh

Mads

Forkortelser:

Vi prøver at begrænse anvendelsen af forkortelser og giver her oversættelser af nogle af dem, vi ikke kan undgå:

ACE Alliance for Change in Education

AGM Årlig generalforsamling

CBO Lokalt baseret organisation

CPP Convention People's Party (Dr. Al-Has sans parti)

CLIP Community Life Improvement Programme

CSO Civilsamfundsorganisation

DA District Assembly (Amtsråd)

DCE District Chief Executive (Amtsborgmester)

DFID Department for International Development (UK hjælpeorganisation)

DNK Dagbon Ninneesim Karimzong nu Simli Centre (Højskolen i Dalun)

DYA Dalun Youth Association

EC Executive Committee (Forretningsudvalg i Ghana)

FU GVs forretningsudvalg

GDCA Ghanaian Developing Communities

Association

GDCP Ghanaian Danish Community Programme

GES. Ghana Education Service (Undervisningsministeriet)

GV Ghana Venskabsgrupperne

LC Liaison Coordinator (dansk projektmedarbejder)

MER Monitorering, Evaluering og Rapportering

NDC National Democratic Congress (Mills parti)

NGO Non-Governmental Organisation

NPP New Patriotic Party (Kufuors parti)

OD Organisations udvikling

PDA Programme Development Advisor (dansk rådgiver)

SC (Steering Committee) Styrings udvalg

SfL School for Life

SP Simli Pong (Kvindelånsbanken)

SR Simli Radio

TL Tinkpansi Lebgimsim (Landsbyudvikling på GDCP)

YARO Youth Action on Reproductive Order

Kære _____

(kan lægges hos venner, naboer og kolleger)

Bliv medlem af Ghana Venskabsgrupperne!

For 200 kr. om året kan du være med til at støtte samarbejdet mellem Danmark og Nordghana og forbedre levevilkårene for nogle af indbyggerne der. Vælg om du vil være medlem af.

Jeg ønsker at være medlem af

Glamsbjerggruppen

Silkeborggruppen

Ghana Venskabsgrupperne

Bankkonto 0808-7610005378

Giro 81767092

Giro 398 0200 eller konto 9762-4785773964

Som medlem vil du modtage GVs medlemsblad Håndslag minimum 4 gange årligt, få invitation til medlemsarrangementer og det årlige seminar og den mængde referater du ønsker. Så meget som muligt udsendes elektronisk.

Jeg ønsker (sæt kryds): alle referater kun fællesmødereferater ingen referater.

Navn : _____

Adresse: _____

Tlf. _____

E-mail: _____

B

Afsender: GV
Klosterport 4 C, 3.
8000 Århus C

På fællesmødet den 15 januar tog medlemmer hul på at diskutere nogle af de spørgsmål og udfordringer, der melder sig i forbindelse med GVs nye program Empowerment for Life, der startede 1. januar 2010.

Denne diskussion fortsætter på GV workshopen fra 10 - 18 den 6. marts . 2010. Jens Benzons Gade 54 B st, i Odense

Alle GV medlemmer er velkomne, og især udvalgsmedlemmer opfordres til at deltage.

Den danske ansatte i CLIP, Maj Forum slutter sit arbejde den 1. marts 2010.

Den ansvarlige for fortalervirksomhed og ligestilling i SfL , Rosemond Kumah, deltager i et Daniela management kursus i København. Hun har valgt at arbejde med SfLs udbygning til et rådgivende udviklingscenter.

Workshop 6. marts i Odense.

Generalforsamling
4. juni 2010 i Odense

Ghanaseminaret 2010 afholdes
d. 25. - 26. september på
»Ømborgen«.

På hjemmesiden
www.ghanavenskabsgrupperne.dk
kan den opdaterede mødekalender
findes under 'Aktiviteter i Danmark'

Evhedskalender (uden ugedage) i 30 x 30 cm med Lars Aarøs pragtfulde billeder fra Dagbon kan købes gennem GVs sekretariat for 50 kr.

"Kone nr. 2", DVD og video sælges for 150 kr.

Fire store postkort med Lars Aarøs fotos fra evighedskalenderen sælges for 20 kr.

Savannebussen", CD med Ghanasange 50 kr.

Ghana Venskabsgrupperne i Danmark (GV)

Formandskab

Mette Brandt
Erik Fyhn

Kasserer

Morten Tandrup

Generalsekretær

Bjarne Højlund Pedersen

Sekretariat

Klosterport 4C, 3.
8000 Århus C

Telefon: 8619 1522

Fax 8612 0343

Giro 398 0200

E-mail:

gv@ghanavenskabsgrupperne.dk

Ghana Håndslag udgives af

www.ghanavenskabsgrupperne.dk

Venskabsudvalget i GV

Redaktion

Gunnar Brandt med støtte af Kirsten Jepsen.

Håndslag udkommer mindst fire gange årligt og sendes til alle medlemmer.

Et medlemskab koster 200 kr. og kan fås ved henvendelse på Ghana Venskabsgruppernes sekretariat eller ved at indbetale beløbet på giro eller via bank.

Fejl i levering bedes meddelt Sekretariatet.

Bidrag i form af artikler, læserbreve, etc. er mere end velkomne.

Send gerne en e-mail, CD eller diskette med dokumentet som tekstfil og billeder i billedfil.

Bidrag kan sendes til Ghana Venskabsgruppernes kontor, eller til:
Gunnar Brandt

Rosenparken 5, 5620 Glamsbjerg
E-mail: Lgbrandt@dbmail.dk

Kirsten Jepsen

E-mail: kjepsen@post3.tele.dk

Forsidefoto

Bjarne Petersen

Tryk

Idé & Tryk, ApS Glamsbjerg